Minister Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

BM-WP.057.12.2026
Warszawa, 03 sierpnia 2026 r.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

odpowiadając na oświadczenie złożone 2 lipca 2026 r. przez senator Monikę Jadwigę Piątkowską w sprawie zasad naboru do inwestycyjnej części Programu „Kultura", przekazane pismem nr BPS/043-61-1617-WMKDN/26, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Ad 1.

Celem funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego w tej perspektywie finansowej, zgodnie z wytycznymi Państw Darczyńców, jest zmniejszenie różnic społecznych, gospodarczych i terytorialnych w rozwoju Polski. Program ma charakter wyrównawczy – jego celem jest zwiększanie szansy miejscowości i instytucji, które odgrywają ważną rolę w ochronie dziedzictwa kulturalnego i animacji życia kulturalnego mimo słabszego zaplecza organizacyjnego i finansowego. Cel ten został wpisany wprost do dokumentów programowych przygotowanych przez Biuro Mechanizmów Finansowych w Brukseli, w tym m.in. do *Niebieskiej Księgi,* zgodnie z którą: obszar programowy „Dziedzictwo kulturowe zarówno materialne, jak i niematerialne" funduszy EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2021–2028 jest cennym źródłem wiedzy i odporności. Służy również jako źródło witalności i wspólnego dobrobytu „lokalnych społeczności". Nadrzędną wytyczną Państw Darczyńców było skierowanie środków z mechanizmów finansowych tej edycji do mniejszych miejscowości oraz stworzenie priorytetowych zasad wsparcia sektora pozarządowego.

Ad 2.

Warunki programu Kultura zostały przygotowane wspólnie przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Kulturowego, partnerów programu, tj. Norweski Dyrektoriat ds. Dziedzictwa Kulturowego, Norweski Dyrektoriat ds. Kultury, Islandzkie Centrum Badań RANNIS, oraz obserwatorów, tj. Biuro Mechanizmów Finansowych w Brukseli i Krajowy Punkt Kontaktowy (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej). Wszystkie ww. podmioty musiały wyrazić zgodę na zasady nowej edycji programu Kultura. Te same zasady dotyczyły przygotowania ogłoszenia o naborze, jak i kryteriów wyboru projektów. Dokumenty te zostały opublikowane wraz z ogłoszeniem naborów na działania na stronie internetowej https://eeagrants.org/pl/poland/programmes/culture/calls.

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie www.gov.pl/kultura/bip w zakładce Polityka przetwarzania danych osobowych.

+48 22 42 10 100
esp@kultura.gov.pl
www.gov.pl/kultura

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa

Ad 3.

Z przeprowadzonej analizy dotychczas udzielanego wsparcia w ramach trzech perspektyw finansowych UE (2007-2013, 2014-2020 oraz 2021-2027) wynika, że znacząca część środków europejskich w ramach programów, dla których Ministerstwo KiDN pełniło funkcję Instytucji Pośredniczącej, została przeznaczona na realizację projektów infrastrukturalnych w 5 największych miastach Polski (Łódź, Warszawa, Kraków, Poznań, Wrocław):

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013: 32 z 79 projektów realizowano w ww. największych miastach i otrzymały one 48% dostępnego dofinansowania UE;
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020: w największych miastach zrealizowano 48 z 144 projektów, a na ich realizację przeznaczono 32% dostępnych środków;
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027 FEnIKS): 26 z 82 projektów realizowane jest w największych miastach, a łączna wartość ich wsparcia odpowiada 34% dostępnych środków UE. Tylko w Krakowie w ramach FEnIKS realizowanych jest 9 projektów (wraz z Żupami Krakowskimi w Wieliczce), a kwota dofinansowania to prawie 340 mln zł.

Łącznie w trzech perspektywach wsparcie dla największych 5 miast wyniosło ponad 2,8 mld zł. Tym samym dotychczasowy model finansowania w praktyce wspierał największe ośrodki. W konsekwencji instytucje z mniejszych jednostek miały bardzo ograniczone możliwości skutecznego ubiegania się o wsparcie, podczas gdy ich potrzeby lokalowe i infrastrukturalne są równie wysokie.

Ad 4.

Doświadczenie MKiDN we wdrażaniu środków europejskich w sektorze kultury, co potwierdzają ww. dane, wskazuje, że duże miasta i instytucje kultury z dużych miast mają lepszy potencjał organizacyjny i finansowy do przygotowania wniosków o dofinansowanie i następnie uzyskania dofinansowania. Tym samym uznano, że aby zrealizować ww. cel funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, konieczne jest takie określenie katalogu potencjalnych wnioskodawców i zakresu wsparcia, które zagwarantuje realizację założeń Programu, co oznaczało skierowanie wsparcia do mniejszych jednostek i organizacji pozarządowych.

Ad 5.

MKiDN nie przewiduje zmiany katalogu uprawnionych wnioskodawców w ramach Działania 1 Programu Kultura. Możliwość ubiegania się o środki dla największych miast została ograniczona wyłącznie w Działaniu 1 Programu Kultura MF EOG i NMF pn. „Rewitalizacja i zrównoważone zarządzanie dziedzictwem kulturowym z aktywnym udziałem społeczności lokalnej", miasta te nadal jednak mogą być partnerami w tym działaniu, a także beneficjentami w Działaniu 2 „Zwiększenie udziału społeczności w zróżnicowanej lokalnej scenie kulturalnej".

Ad 6.

Jak już wskazano powyżej, zakres wsparcia w ramach Programu Kultura został przygotowany wspólnie przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Kulturowego, partnerów programu oraz obserwatorów. Wypracowany materiał jest w naszej opinii przygotowany w sposób odpowiadający celom Programu, również w zakresie katalogu uprawnionych wnioskodawców dla Działania 1 i wykluczenia w tym zakresie miast powyżej 500 tys. mieszkańców.

Ad 7.

Wypracowany zakres wsparcia i zasady naboru w ramach Działania 1 są zgodne z deklarowaną przez rząd polityką przeciwdziałania wykluczeniu i wzmacniania spójności społecznej, w tym wyrównywanie szans rozwojowych samorządów. Program zwiększa szanse na uzyskanie dofinansowania dla miejscowości i instytucji, które odgrywają ważną rolę w ochronie dziedzictwa kulturalnego i animacji życia kulturalnego mimo słabszego zaplecza organizacyjnego i finansowego.

Z poważaniem

z up. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Sekretarz Stanu

Maciej Wróbel
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/